

Lumile de dincolo de lume

Este cert că, dincolo de istoria oficială, România mai are și o istorie misterioasă, greu de înțeles, care se sustrage logicii comune a cotidianului și „amenință“ să o trimită în alte dimensiuni, accesibile doar marilor inițiați. Câte Românii există și către ce alte universuri magice ne poartă aceste revelații esoterice? Știința și rațiunea s-au împotmolit mai de fiecare dată și nu au reușit să formuleze răspunsuri satisfăcătoare, coerente pentru aceste întrebări care se dovedesc în continuare unele teribil de chinuitoare. Aceste enigme și veritabile capcane ale minții ar merita, poate, și alt destin decât cantonarea lor în sfera lui „Imposibil! Așa ceva nu există...“.

„Supranatural“, „extramundan“, „ordine paralelă la cotidian“, „porți către universuri paralele“ și alte astfel de sintagme au fost multă vreme hulite de comunitatea așa-zisă rațională, care nu vrea să ia în seamă asemenea „locuri comune ale obscurantismului“ și „ridicole prejudecăți“. Sau, poate, confrunțați cu faptul că nu le pot explica pornind de la bazele primare științifice, mulți s-au temut de frecventare acestor „lumi dincolo de lume“ și au preferat soluția mult mai comodă a ignorării lor. Numai că, dincolo de temeri și abisuri ale interpretării, aceste ieșiri din decorul realității imediate continuă să aibă loc pe diferitele paliere ale existenței mundane comune, fie că vorbim de aburii unui trecut incert dar tulburător sau, dimpotrivă, de rănilor deschise ale unui prezent nesigur.

A le evoca și, implicit, a le recunoaște existența „esoterică“ înseamnă primul pas către posibile revelații mai mult sau mai puțin misterioase, dar care vor continua să ne fascineze tainic, fie că vrem sau nu să o recunoaștem!

Arborele Vieții, simbolul regenerării și al parcurgerii inițiatice a drumului dintre universul comun și cel magic

Simbol provenit din credințele ancestrale ale geto-dacilor și preluat metaforic de folclorul românesc, Arborele Vieții a fost analizat de toți cercetătorii fenomenului religios al nemuririi în mitologia autohtonă, de la Mircea Eliade la Romulus Vulcănescu.

În toate civilizațiile lumii, arborelui îi sunt atribuite simboluri fundamentale: copacul vieții, pomul cunoașterii, copacul axă a lumii, arborele revelator al misterelor vieții, arborele de naștere, copacul de nuntă, arborii-totem, arborele fertilizator, pomul de Crăciun, arborele genealogic etc. „Trăim într-un univers fractalic, holografic, unde totul este interconectat. Un simbol reprezentativ al acestei afirmații sunt maiestuoșii arbori de pe această frumoasă planetă pe care trăim. Trunchiul acestora poate fi asociat cu o axă, un tub, un canal, o coloană ce unește energiile celeste și cele telurice. Iar nervurile frunzelor, ramurile și rădăcinile reprezintă fragmente care conțin o copie miniaturală a întregului copac, nu identice, dar similare. Copacii, reprezentanți de seamă ai regnului vegetal, sunt maeștri ai alchimiei, transformând prin procesul de fotosinteză dioxidul de carbon în prețiosul oxigen de care are nevoie regnul animal pentru a supraviețui.“ (<https://folconcept.ro/>)

Arborele Vieții reprezintă un plan al ființei umane și este o reflectare a ceea ce se întâmplă în interior. Este un simbol cu puternice implicații spirituale, care exprimă armonia dintre Divin și lumesc, dintre Cer și Pământ, dintre Creator și Creație. Este simbolul care exprimă cel mai bine sintagma „precum în Cer, așa și pe Pământ“. Simbol al vieții în

continuă evoluție, în ascensiune spre cer, „Arborele Vieții înlesnește comuniunea între cele trei niveluri ale Cosmosului: cel subteran, prin rădăcini; suprafața Pământului, prin trunchi și crengile de jos; înaltul, prin ramurile dinspre vârf. Avându-și rădăcinile înfipte în pământ și crengile înălțate spre cer, arborele este socotit ca un simbol al raporturilor ce se stabilesc între pământ și cer. În acest sens, el are caracterul unui centru de armonizare și echilibru. Mai mult decât atât, acest arbore central, prin prezența și puterea lui, acoperă întreg domeniul gândirii de la Cosmos până la om, de la Dumnezeu (creator) la om (creație). Copacul exprimă perfect relația dintre noi și tărâmul ceresc. În plus, este o hartă de conștiință care înlesnește apropierea de Dumnezeu“.

Acest simbol sacru, Copacul – sau Pomul – Vieții este considerat „o hartă sacră a peisajului interior pentru a ne ghida prin evoluțiile și transformările necesare astfel încât să ne putem reconecta cu sursa vieții“. Dar, mai întâi de toate, este un „plan“ al ființei umane, fiind și o reflectare a ceea ce se întâmplă în interior. Pentru că ceea ce este în interior este și în exterior, „ceea ce simțim în interior emanăm în exterior, ceea ce dorim în interior se materializează la exterior“.

Matematica care stă la baza fractalilor a apărut în secolul al XVII-lea, iar termenul de fractal a fost introdus de matematicianul Benoit Mandelbrot în anul 1975 și reprezintă „o figură geometrică fragmentată sau frântă care poate fi divizată în părți, astfel încât fiecare dintre acestea să fie (cel puțin aproximativ) o copie miniaturală a întregului“. În natură, întâlnim forme geometrice complexe asemănătoare cu ramificațiile rădăcinilor sau coroanei Arborelui Vieții: de pildă, fulgerele prezintă ramificații similare cu rădăcinile și crengile copacilor. Pe hărți, putem observa modul în care apele curgătoare se ramifică succesiv în fluvii, râuri, pârâuri. Întregul sistem circulator din corpul uman seamănă cu trunchiurile, crengile, ramurile, rădăcinile pomilor, având rolul de a transporta oxigen, informații, substanțe hrănitoare în țesuturi, exact ca și la arbori. Neuronii au astfel de forme similare cu cele de la Arborele Vieții și, din acest motiv, psihologii folosesc „testul copacului“. Astfel,

copacii desenați de subiecți spun foarte multe despre personalitatea și starea lor psihică.

Simbolul Arborele Vieții are asocieri și în tradiția orientală – budistă, hindusă și taoistă, trimițând la meridianele energetice, la cele șapte chakre. „Corpul energetic subtil conține multe canale energetice minuscule prin care primim lumină spirituală din cele mai înalte dimensiuni ale Cosmosului, ale creației divine. Prima chakră mai este cunoscută și sub denumirea de chakra rădăcină, iar a șaptea mai poartă numele de chakra coroană, chakra inimii fiind mediatorul dintre lumile spiritului (chakrele superioare) și cele ale materiei (chakrele inferioare). Pentru Copacul Vieții, o semnificație deosebită găsim și în șamanism“.

Mircea Eliade, în lucrările sale despre istoria religiilor, ne amintește că Arborele Vieții în șamanism are următoarea semnificație: „Rădăcinile sunt lumea de jos, cunoscută ca tărâmul spiritelor naturii, plantelor aliate, animalelor totem, cu alte cuvinte, reprezintă mintea subconștientă. Trunchiul este lumea de mijloc, care se referă la viața cotidiană sau mintea conștientă. Coroana este lumea de sus, care reprezintă spiritele celeste, ghizii spirituali, Divinitatea, lumea ce este echivalentul pentru mintea supraconștientă. Din simbolistica atribuită Arborelui Vietii, putem observa că cele trei componente (rădăcini, trunchi, coroană) împreună mai pot fi considerate și ca un simbol al trinității creștine“.

Dar și din multitudinea simbolurilor creștinismului timpuriu, prezente în operele apologeților creștini, Arborele Cosmic sau Arborele Vieții este unul dintre cele mai bogate în semnificații și mai răspândite. Mircea Eliade distinge șapte interpretări principale pe care, de altfel, nu le considera exhaustive, dar care se articulează toate în jurul ideii de Cosmos viu, în veșnică regenerare. Simbol al vieții în continuă evoluție, în ascensiune spre cer, arborele evocă întreg simbolismul, iar în cazul de față, al moralității iudeo-creștine. Pe de altă parte, el slujește drept simbol pentru caracterul ciclic al evoluției cosmice: moarte și regenerare, înlesnește comuniunea între cele trei niveluri ale Cosmosului: cel subteran, prin rădăcini; suprafața pământului, prin trunchi și crengile

de jos; înaltul, prin ramurile dinspre vârf. Avându-și rădăcinile înfipite în pământ și crengile înălțate spre cer, arborele este socotit ca un simbol al raporturilor ce se stabilesc între pământ și cer. În acest sens, el are caracterul unui centru. Mai mult decât atât, acest arbore central, care, prin prezența și puterea lui acoperă întreg domeniul gândirii de la Cosmos până la om, este în mod necesar și arbore al vieții. Arborele Vieții are drept sevă roua cerească, iar fructele lui inaccesibile muritorilor transmit o mică parte din nemurire. Așa fac fructele Pomului Vieții din grădina Raiului, care sunt 12 la număr.

Arborele mitologic își are originea în neoliticul Vechii Europe. Simbolul „V” al Marii Zeițe, craniul-uter și pieptănul-perie, trei simboluri de regenerare, au fost grupate pentru o amplificare a semnificației sacre, într-o anumită ordine care s-a păstrat de-a lungul timpului. Reprezentarea Arborelui Vieții în această alcătuire o regăsim pe statuetele antropomorfe feminine descoperite în necropolele aparținând culturii de epoca bronzului Gârla Mare, în județul Mehedinți, dar și la sud de Dunăre, în Bulgaria, la Orsoia, iar un arbore al vieții similar este incizat pe inelul getic descoperit în necropola de la Seimeni. Biserica Creștină le-a preluat și le-a reinterpretat simbolul în concordanță cu ambițiile ei doctrinale. În tradiția creștină, arborele cosmic este Crucea Răstignirii lui Iisus Hristos. Crucea, lucrată din lemnul arborelui binelui și răului, se substituie arborelui cosmic. Arborele Vieții este asociat cu manifestarea divină întrucât se observă o reluare de simboluri între arborele primului legământ (Arborele Vieții) despre care vorbește Facerea, și Arborele Crucii, sau arborele noului legământ, care mântuiește omul. Iisus însuși este Arborele Vieții, leacul bolii păcatului și morții. La începutul Facerii este descrisă creația lumii vegetale: „Și a făcut Domnul Dumnezeu să răsară din pământ tot soiul de pomi plăcuți la vedere și cu roade bune de mâncat; iar în mijlocul Raiului era Arborele Vieții și pomul cunoașterii binelui și răului“. Cunoașterea îi aparține divinității, făcând obiectivul unei interdicții divine. Din lipsă de discernământ, omul încalcă interdicția divină, culegând fructul oprit. El își descoperă noua condiție: este

vulnerabil, gol, sortit suferinței și morții. Este alungat din rai, luat de lângă Arborele Vieții, care este copacul nemuririi. Legământul cu veșnicia este încălcat, iar legătura este restabilită odată cu venirea Fiului în lume, pentru a elibera omul de păcat. Acesta sădește Biserica universală, după ce a pățimit pe cruce, a murit și a înviat. Astfel, crucea, înălțată pe un munte – Golgota –, în centrul lumii, reia în totalitate străvechea imagine a arborelui cosmic sau al lumii. De altfel, în iconografia creștină apare frecvent imaginea crucii cu frunze sau a Arborelui Cruce, unde regăsim în despărțirea primelor două ramuri simbolistica furcii și a reprezentării ei grafice (litera „Y”) sau a unicului și a dualului. De remarcat e că însuși Hristos devine prin metonimie arbore al lumii, axă a lumii, scară.

O trăsătură remarcabilă a literaturii iudeo-creștine e locul pe care îl ocupă în cadrul acesteia Biserica. Biserica lui Hristos este văzută ca „sădire”. Tema sădirii este prezentă atât în Vechiul Testament, cât și în Noul Testament. Astfel, în scrierea apocrifă, în Înălțarea lui Isaiia este vorba de „plantația care o vor fi plantat cei 12 Apostoli ai Prea-Iubitului” (IV,3). Ignatie din Antiohia (zis „Teoforul”) prezintă de două ori cuvântul *sădire*: „Îndepărtați-vă de buruieni pe care nu le cultivă Iisus Hristos pentru că ele nu sunt sădite de Tatăl” și „fugiți de plantele rele parazite ele poartă un fruct care aduce moartea; acestea nu sunt sădite de Tatăl”. *Odele lui Solomon* prezintă texte semnificative: „Fericiți, Doamne, cei care sunt sădiți în pământul tău și pentru care este un loc în raiul tău”, căci, „temeliile mele au fost puse în mâna Domnului căci El este Cel care m-a sădit. El a pus rădăcina, a întărit-o... și fructele Sale există în vecii vecilor... Dar Domnului îi revine slava sădirii și culturii Sale, a frumoasei sădiri a drepte Sale, a frumuseții sădirii Sale”. Toate aceste texte evocă același simbol. „Sădirea” desemnează realitatea colectivă: ea este sădită de Dumnezeu; ea cuprinde „plante” numeroase; ea umple raiul. Această sădire reprezintă Biserica alcătuită din numeroase răsaduri. Aceste răsaduri sunt fiecare un individ. Sădirea lor în rai corespunde Botezului. Ea îi face membri ai Bisericii. Această sădire este, în grade

diferite, opera Tatălui, a Domnului, a Apostolilor. Sădirii Tatălui i se opun buruienile, pe care Tatăl nu le-a sădit. Această temă este prezentă în opera apologetilor greci și latini. La Tertulian, realitatea colectivă este sădită de Dumnezeu și cuprinde mlădițele numeroase care sunt din belșug în tot Raiul: „Profită de ocazia fericirii nebănuite căci tu, care nu ești în fața lui Dumnezeu decât o «picătură mică dintr-un vas, un grăunte de pulbere dintr-o arie, o ulcică în mâna olarului», poți deveni acel arbore «care se plantează la marginea apelor și, cu frunze neveștejite, rodește la vremea sa», care nu va vedea nici focul nici securea“. Aceeași idee este prezentă la Clement Alexandrinul, apoi la Origen, Ciprian al Cartaginei și la alți apologeti, arată cercetătorii textelor sacre. Textele menționate aduc în actualitate imaginea pomului, însoțită de simbolistica butucului, a mlădițelor și vlăstarelor. În creștinism, tema va interfera cu alte elemente, cum ar fi cea a grădinii sau a Paradisului. Biserica este raiul lui Dumnezeu, alcătuită din copaci care sunt creștinii sădiți prin botez. (www.crestinortodox.ro)

Tema lui Hristos ca pom al vieții interferează cu cea a arborelui care întruchipează comunitatea creștinilor. Ambele sunt întâlnite frecvent la Tertulian, Clement Alexandrinul, Origen, Iustin Martirul și Filosoful, Hermas și alții. Astfel, Iustin Martirul și Filosoful spune: „Acesta pe care Scripturile Îl arată că după răstignire va veni iarăși plin de slavă, a avut ca simbol Arborele Vieții care se zice că fusese plantat în rai“; iar în altă parte: „Și va fi întocmai ca un arbore plantat la marginea apelor, care își va da roada sa și frunza sa nu va cădea și toate câte va face îi vor prospera lui“. Iar Clement Alexandrinul spune: „Astfel, Moise alegorizând priceperea dumnezeiască a numit-o Arborele Vieții, care a fost sădit în Paradis; acesta poate fi și lumea în care au fost sădite toate cele ce au fost create“. La Hermas, creștinii sunt, explicit, asemenea arborilor: „Arborii aceștia, pe care îi vezi, sunt locuitorii acestei lumi (...); în lumea aceasta nu se pot cunoaște nici dreptii, nici păcătoșii, ci sunt asemenea unii cu alții. Precum, adică iarna, arborii sunt la fel, deoarece le-au căzut frunzele și nu se pot cunoaște care sunt uscați și care sunt verzi, tot astfel nu

se pot cunoaște în veacul acesta nici dreptii nici păcătoșii, ci toți sunt la fel“. De aceea, „pomii care înmuguresc sunt dreptii care au să locuiască în veacul viitor, căci veacul ce va să fie, este vară pentru cei dreپți, iar pentru cei păcătoși iarnă (...); căci, precum vara se arată în chip lămurit roadele fiecărui pom și se cunosc ce fel sunt, astfel și roadele celor dreپți vor fi date pe față și toate vor fi aflate bune în veacul acela“. (*www.crestinortodox.ro*)

Cavalerul Trac și credința în Viața de Apoi

În urmă cu două milenii, daco-geții, care viețuiau de-o parte și de alta a malurilor dunărene, se închinau unei divinități cu aură misterioasă, un zeu preluat apoi și de veteranii romani așezați în zonă, care i-au adăugat noi atribute. Este Cavalerul Trac, practic, un semizeu, întrucât era considerat ca fiind muritor, și al cărui cult era extrem de popular și în zona noastră pontică, unde era adorat de autohtoni. Este atestat din veacurile II-III d.H., în accepțiunea cunoscută azi, dar originile sale sunt, se pare, mult mai vechi, imaginea eroului-călăreț fiind divinizată încă din secolele III-II î.H. (de pildă, pe reprezentările din Tezaurul de la Agighiol). Grecii îi spuneau Theos Heros, „Stăpânul“, „Căpetenia“, în timp ce romanii îl numeau Deus Heron. Cavalerul Trac este însă un zeu tracic prin definiție, fiind extrem de răspândit în Balcani și mai ales în Dacia și Scytia Minor, zone unde s-au găsit peste 200 de reprezentări ale sale (fie în bătălie, fie la vânătoare, fie la pas, dar mereu călare). Era o divinitate a dreptății, a binelui care învinge răul și întunericul (reprezentate de animalele sălbatice pe care le vânează în imaginile cinegetice). Înarmat cu o lance, Eroul Cavaler sau Eroul Vânător se regăsește pe numeroase piese descoperite în Dobrogea, având diverse atribute și nume, precum Heros Manimazos (la Tomis), Heros Dosaenos, Invictus (Nebiruitul), Aeternus (Veșnicul), Stăpânul Morților sau Întemeietorul. El apare uneori însoțit de Marea Zeiță (posibil Cybele) și este adeseori pașnic, fiind reprezentat și fără armă, ci doar ținând în mâini vase rituale. Unii l-au legat de Zalmoxis, alții de Dionysos (imagini cu viță-de-vie sau vegetație), iar adorarea sa a condus la crearea Ordinului Cavalerilor Danubieni. O teorie inedită și, evident, controversată este aceea că iconografiile creștine din primele

secole ale mileniului I s-ar fi folosit de imaginea sa pentru a-l zugrăvi pe Sfântul Gheorghe, Omorătorul de Balaur. Cert este însă faptul că în veacurile II-III, Cavalerul Trac era extrem de adorat în Dacia (zona de câmpie dunăreană mai ales) și în Moesia Inferior (Dobrogea actuală). Odată cu instaurarea creștinismului (sec. al IV-lea), credință care devine religie de stat în Imperiul Roman, cultul Cavalerului Trac este condamnat la dispariție, alături de alte divinități așa-zise păgâne.

Dacă sunt analizate monumentele din partea dobrogeană a Moesiei Inferior, vom regăsi frecvent motivul Pomului Vieții. Din acest teritoriu provin șapte astfel de monumente, toate funerare, dintre care cinci de la Tomis, iar două de la Capidava. Șase dintre acestea sunt scrise pe monumente de marmură și una singură pe calcar. În ceea ce privește limba inscripțiilor, patru sunt în limba greacă, iar celelalte trei în limba latină. Din punct de vedere cronologic, cea mai timpurie provine de la Tomis și datează din secolul I d.H., iar cinci sunt datate la sfârșitul veacului al II-lea d.H. și începutul celui următor, iar la una dintre ele cronologia este incertă. Stelele funerare descoperite în Moesia Inferioară pun în valoare din punct de vedere plastic și cultural personajul călare numit „Erou” sau „Cavalerul Trac”. Acest Cavaler Trac apare reprezentat când la pas, când la galop, singur sau însoțit de alte personaje, divinități, adoratori sau animale. Cavalerul îndeplinește diferite acțiuni într-un spațiu în care apar, de regulă, un altar și pomul pe care se încolăcește un șarpe. Îl vedem, de asemenea, cu hlamida în vânt, avântându-se cu o lance să vâneze mistrețul. De obicei, este însoțit de un câine. Originea tracică a acestui cavaler, de presupus un zeu chtonic sau în curs de antropomorfizare este discutată, dar s-a precizat că tipul plastic este de origine elenistică. Cavalerul care s-a bucurat de o devoțiune specială încă din epoca elenistică are o zeitățe protectoare, prin excelență, atotputernică, simbol al nemuririi și al victoriei forțelor binelui asupra celor ale răului și morții, considerat de credincioșii epocii romane *dominus* (lat. „stăpân”), *aeternus* (lat. „veșnic”), *sanctus* (lat. „sfânt”), *invictus* (lat. „neînving”), *ktistes* (gr. „întemeietor”); așadar, atribute și epitete întâlnite mai apoi